

K O M U N I K A T
Z B A D A Ń

Warszawa, lipiec 2010

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/107/2010

**NIEAGRESYWNA, ALE MAŁO
RZECZOWA – OCENA KAMPANII
PRZED WYBORAMI PREZYDENCKIMI**



Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
4 lutego 2010 roku

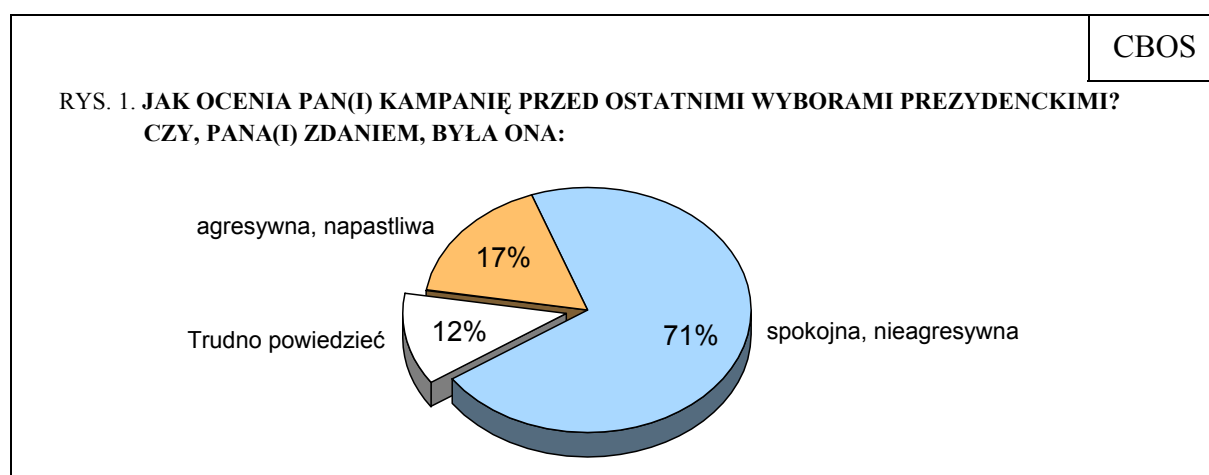
Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Tuż po wyborach prezydenckich poprosiliśmy Polaków o ocenę kampanii wyborczej oraz opinie na temat roli mediów w trakcie jej trwania¹. Pod wieloma względami była to kampania nietypowa, przede wszystkim z uwagi na okoliczności, w jakich trzeba było ogłosić termin wyborów (tragiczna śmierć prezydenta Lecha Kaczyńskiego i trudna sytuacja w kraju w związku z powodzią). Politycy mówili o konieczności przeprowadzenia spokojniejszej i cichszej kampanii. Czy jednak tak została odebrana przez społeczeństwo?

OCENA KAMPANII WYBORCZEJ

Przed wyborami politycy często krytykowali język, jakiego przedstawiciele sceny politycznej używają w dyskusjach, i deklarowali chęć jego zmiany. Również żałoba po katastrofie smoleńskiej narzucała bardziej spokojny przebieg rywalizacji o najwyższy urząd w państwie. Polacy zauważyli zmianę tonu w dyskursie politycznym.

Prawie trzy czwarte badanych (71%) uważa, że ostatnia kampania była spokojna i nieagresywna, a tylko co szósty (17%) ocenia, że napastliwa.



¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (242) przeprowadzono w dniach 8–14 lipca 2010 roku na liczącej 899 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

W porównaniu z wcześniejszymi kampaniami wyborczymi (zarówno przed wyborami parlamentarnymi, jak i prezydenckimi) ta tegoroczna dużo częściej określana jest jako spokojna².

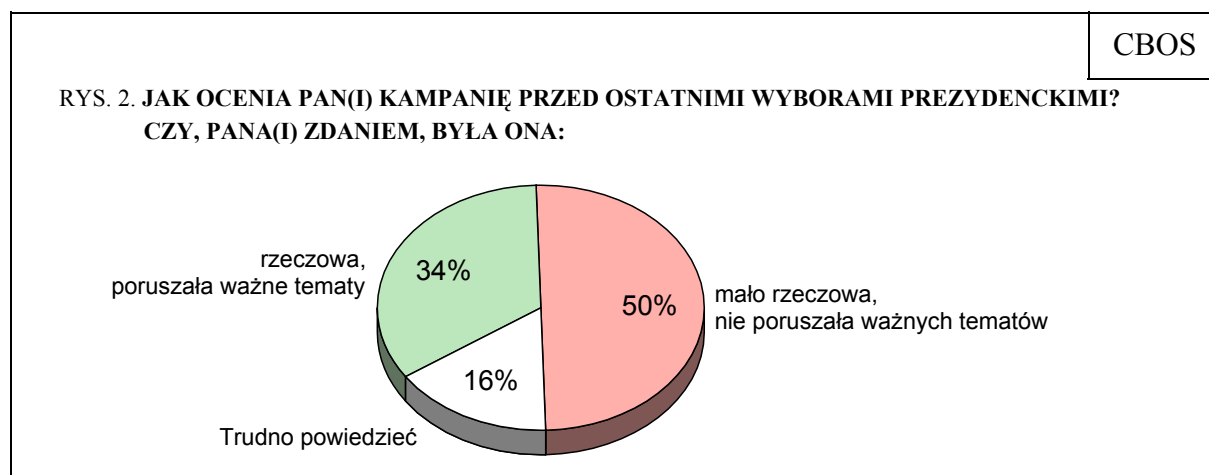
Oceny kampanii przed ostatnimi wyborami prezydenckimi różnią się w zależności od sympatii politycznych. Jako agresywną i napastliwą najczęściej oceniają ją zwolennicy PiS (23%) oraz osoby niezdecydowane co do swego udziału w ewentualnych wyborach parlamentarnych (20%), natomiast najrzadziej – wyborcy SLD (12%) i PO (13%).

Tabela 1

Jak ocenia Pan(i) kampanię przed ostatnimi wyborami prezydenckimi? Czy, Pana(i) zdaniem, była ona:	Potencjalne elektoraty*			Niezdeterminowani, czy wziąć udział w wyborach	Niezamierzający głosować
	PO	PiS	SLD		
	w procentach				
– spokojna, nieagresywna	79	71	82	63	59
– agresywna, napastliwa	13	23	12	20	16
Trudno powiedzieć	8	6	6	17	25

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych. Wyniki przedstawiono tylko dla tych partii politycznych, na które badani najczęściej deklarowali chęć głosowania

Połowa dorosłych Polaków (50%) uważa, że kampania przed ostatnimi wyborami prezydenckimi była mało rzeczowa i nie poruszała ważnych tematów, jedna trzecia zaś (34%) wyraża przeciwną opinię na ten temat.



Tegoroczną kampanię jako konkretną i poruszającą ważne kwestie najczęściej postrzegają wyborcy PiS (43%), natomiast najrzadziej – zwolennicy SLD (23%).

² Zob. komunikat CBOS „Ocena kampanii wyborczej. Kandydaci w telewizji”, październik 1997.

Tabela 2

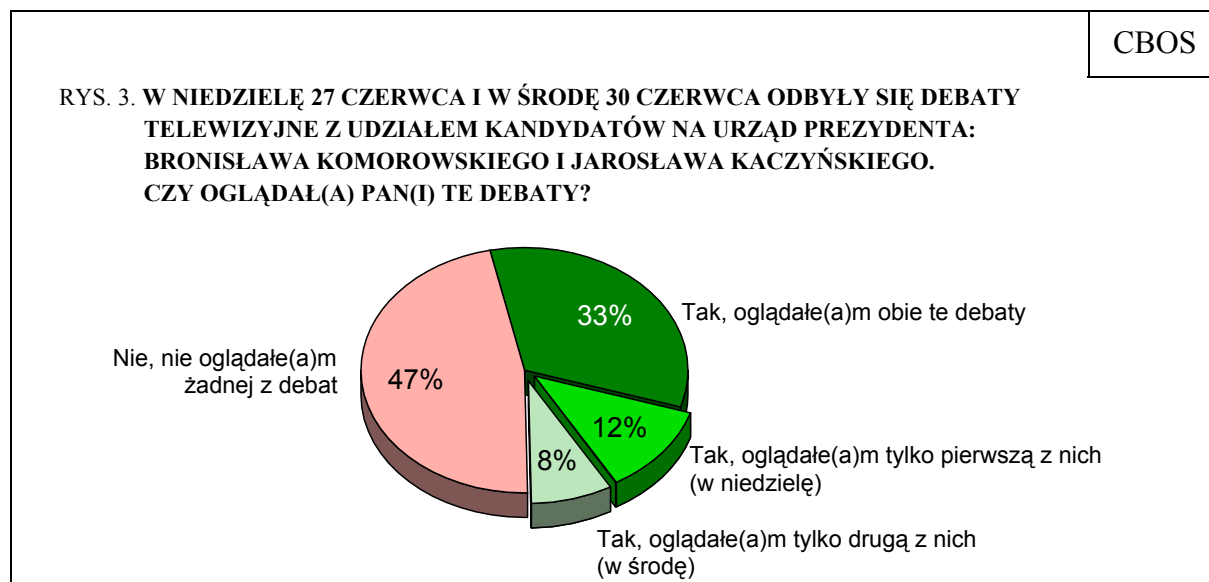
Jak ocenia Pan(i) kampanię przed ostatnimi wyborami prezydenckimi? Czy, Pana(i) zdaniem, była ona:	Potencjalne elektoraty*			Niezdeterminowani, czy wziąć udział w wyborach	Niezamierzający głosować
	PO	PiS	SLD		
	w procentach				
– rzeczowa, poruszała ważne tematy	36	43	23	34	24
– mało rzeczowa, nie poruszała ważnych tematów	53	50	74	42	49
Trudno powiedzieć	11	7	3	24	27

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych. Wyniki przedstawiono tylko dla tych partii politycznych, na które badani najczęściej deklarowali chęć głosowania

DEBATY TELEWIZYJNE – OGLĄDALNOŚĆ I OCENA KANDYDATÓW

Od wielu lat badamy zainteresowanie telewizyjnymi programami wyborczymi. Wyniki naszych sondaży wskazują, że w latach dziewięćdziesiątych ich oglądalność spadała. W 1993 roku 80% respondentów deklarowało, że widziało przynajmniej niektóre audycje wyborcze, w 1995 – 77%, a w 1997 roku – 65%³.

Przed II turą wyborów prezydenckich kandydaci na najwyższy urząd w państwie wzięli udział w dwóch debatach telewizyjnych. Według deklaracji ankietowanych ponad połowa (53%) oglądała przynajmniej jedną z nich, w tym jedna trzecia (33%) obie debaty.



Debata telewizyjna z udziałem kandydatów na urząd prezydenta Bronisława Komorowskiego i Jarosława Kaczyńskiego oglądały przede wszystkim osoby z wyższym

wykształceniem i w starszym wieku (mające co najmniej 55 lat) – zob. tabele aneksowe. Ponadto częściej oglądali je ci, którzy wzięli udział w wyborach prezydenckich (zarówno w I, jak i w II turze). Jednakże zainteresowanie nimi było znaczące również wśród niegłosujących. Telewizyjne debaty śledziło około trzech piątych respondentów, którzy wzięli udział w wyborach (59% tych, którzy uczestniczyli w I turze, i 60% głosujących w II turze), oraz około dwóch piątych w ogóle niegłosujących (odpowiednio: 41% i 38%).

Tabela 3

W niedzielę 27 czerwca i w środę 30 czerwca odbyły się debaty telewizyjne z udziałem kandydatów na urząd prezydenta: Bronisława Komorowskiego i Jarosława Kaczyńskiego. Czy oglądał(a) Pan(i) te debaty?	Deklaracje udziału			
	w I turze wyborów		w II turze wyborów	
	Tak	Nie	Tak	Nie
	w procentach			
Tak, oglądał(a)m obie te debaty	39	22	40	19
Tak, oglądał(a)m jedną z debat	20	19	20	19
Nie, nie oglądał(a)m żadnej z debat	41	59	40	62

Zainteresowanie debatami telewizyjnymi wynikało przede wszystkim z ogólnego zainteresowania polityką. O ile wśród badanych określających swoje zainteresowanie polityką jako duże przynajmniej jedną z debat widziała większość (84%), o tyle wśród osób w ogóle nieinteresujących się tymi sprawami – tylko jedna czwarta (25%).

Tabela 4

W niedzielę 27 czerwca i w środę 30 czerwca odbyły się debaty telewizyjne z udziałem kandydatów na urząd prezydenta: Bronisława Komorowskiego i Jarosława Kaczyńskiego. Czy oglądał(a) Pan(i) te debaty?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką? Czy jest ono:			
	duże	średnie	małe	żadne
	w procentach			
Tak, oglądał(a)m obie te debaty	63	39	21	15
Tak, oglądał(a)m jedną z debat	21	24	19	10
Nie, nie oglądał(a)m żadnej z debat	16	37	60	75

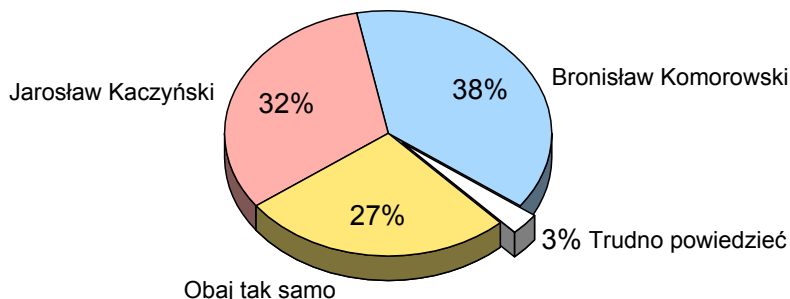
Opinie dotyczące tego, kto lepiej wypadł w debatach, są bardzo podzielone. Prawie dwie piąte badanych oglądających przynajmniej jedną z nich (38%) ocenia, że lepiej zaprezentował się Bronisław Komorowski, niemal jedna trzecia zaś (32%) uważa, że Jarosław Kaczyński. Natomiast nieco ponad jedna czwarta (27%) sądzi, że obaj wypadli tak samo.

³ Zob. komunikat CBOS „Ocena kampanii wyborczej. Kandydaci w telewizji”, wyd. cyt.

ODPOWIEDZI OSÓB OGLĄDAJĄCYCH PRZYNAJMNIEJ JEDNĄ Z DEBAT (N=473)

CBOS

RYS. 4. NIEZALEŻNIE OD PANA(I) SYMPATII POLITYCZNYCH, PROSZĘ POWIEDZIEĆ, KTÓRY Z KANDYDATÓW, OGÓLNI RZECZ BIORĄC, WYPADŁ W TYCH DEBATACH (TEJ DEBACIE) LEPIEJ, BARDZIEJ SIĘ PANU(I) PODOBAŁ?



Chociaż ankietowani mieli oceniać kandydatów na prezydenta niezależnie od własnych sympatii politycznych, jednak wyraźnie widać, że odgrywały one znaczącą rolę w tej ocenie. Zdaniem większości wyborców PO (61%) lepiej wypadł Bronisław Komorowski, a według większości zwolenników PiS (73%) – Jarosław Kaczyński. Należy jednak zaznaczyć, że znaczący odsetek wyborców poszczególnych partii uważa, iż obaj kandydaci zaprezentowali się równie dobrze. Sympatycy SLD, o głosy których przed II turą wyborów toczyła się zacięta walka, oceniają, że w debatach lepiej zaprezentował się Bronisław Komorowski (50%) niż Jarosław Kaczyński (14%). Jednak co trzeci (33%) jest zdania, że obaj wypadli tak samo.

Tabela 5

Niezależnie od Pana(i) sympatii politycznych, proszę powiedzieć, który z kandydatów, ogólnie rzecz biorąc, wypadł w tych debatach (tej debacie) lepiej, bardziej się Panu(i) podobał?	Potencjalne elektoraty*			Niezdeterminowani, czy wziąć udział w wyborach	Niezamierzający głosować
	PO	PiS	SLD		
	w procentach				
Bronisław Komorowski	61	5	50	33	39
Jarosław Kaczyński	8	73	14	36	28
Obaj tak samo	30	20	33	26	31
Trudno powiedzieć	1	2	3	5	2

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych. Wyniki przedstawiono tylko dla tych partii politycznych, na które badani najczęściej deklarowali chęć głosowania

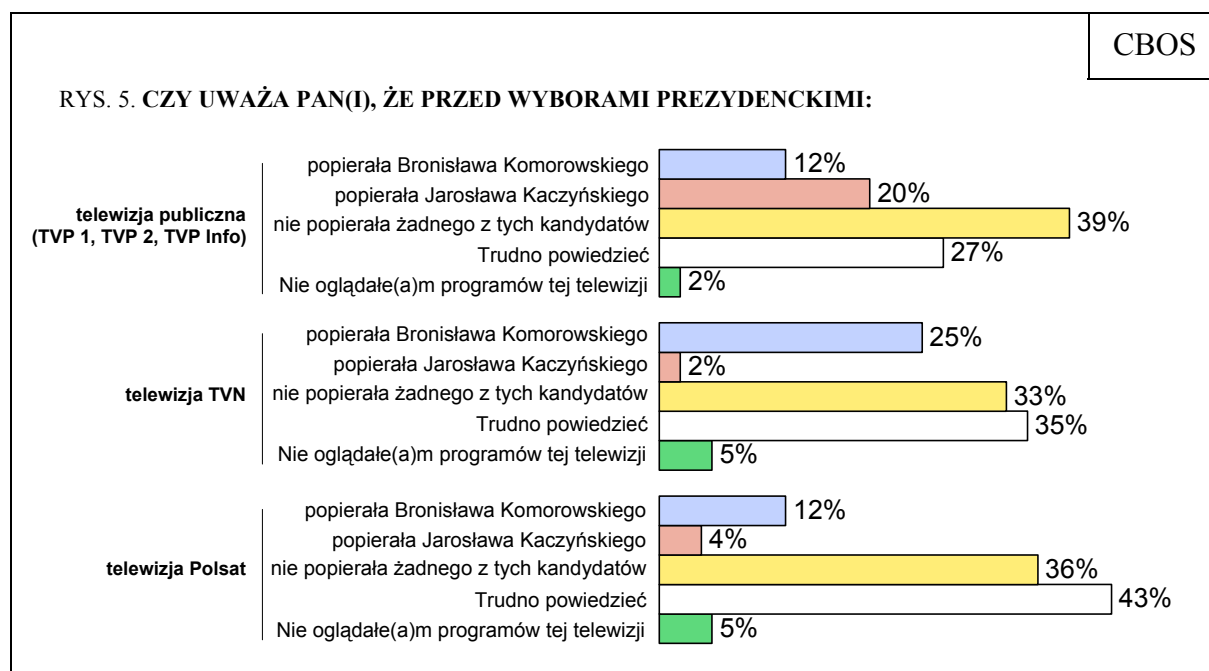
OCENA ROLI TELEWIZJI

Jednym z tematów poruszanych podczas kampanii była kwestia bezstronności mediów. Pojawiły się zarzuty, że programy publicystyczne i informacyjne, w których relacjonowano kampanię, często nie były obiektywne i neutralne. Bronisław Komorowski w ten sposób argumentował odmowę wzięcia udziału w debacie telewizyjnej przed I turą wyborów, która była planowana w telewizji publicznej. W lipcowym badaniu pytaliśmy także o bezstronność poszczególnych stacji telewizyjnych.

Prawie dwie piąte ankietowanych (39%) uważa, że w kampanii przed wyborami prezydenckimi telewizja publiczna (TVP1, TVP2, TVP Info) nie popierała żadnego z wymienionych kandydatów, jedna piąta (20%) sądzi, że wsparła Jarosława Kaczyńskiego, a co ósmy respondent (12%) – że Bronisława Komorowskiego.

Telewizja TVN częściej jest postrzegana jako popierająca w trakcie kampanii wyborczej Bronisława Komorowskiego (25%) niż Jarosława Kaczyńskiego (jedynie 2%). Jednak co trzeci respondent (33%) uważa, że stacja ta zachowała bezstronność.

Telewizja Polsat była najrzadziej wskazywana jako popierająca któregoś z kandydatów (12% badanych twierdzi, że popierała Bronisława Komorowskiego, a 4% – że Jarosława Kaczyńskiego). Jednakże w odniesieniu do Polsatu 43% ankietowanych nie miało wyrobionego zdania, a 36% (mniej więcej tyle samo co w przypadku pozostałych stacji) uznało, że telewizja ta zachowała bezstronność.



Dla porównania – po wyborach parlamentarnych w 2007 roku⁴ 45% ankietowanych uważało, że telewizja publiczna w swoich programach dotyczących kampanii wyborczej była bezstronna, tyle samo (45%) oceniało w ten sposób telewizję Polsat, a nieco więcej (47%) – telewizję TVN. Mimo różnic w sformułowaniu pytania, niepozwalających na bezpośrednie porównania, wyniki te wskazują, że po ostatnich wyborach badani bardziej krytycznie ocenili bezstronność głównych stacji telewizyjnych.

Opinie dotyczące popierania w telewizji publicznej poszczególnych polityków różnią się w zależności od sympatii partyjnych. Przekonanie, że TVP faworyzowała Jarosława Kaczyńskiego, wyrażają przede wszystkim zwolennicy PO (36%) i SLD (34%). Natomiast prawie co czwarty potencjalny wyborca PiS (24%) uważa, że telewizja publiczna popierała Bronisława Komorowskiego. Sympatycy PiS w większości (53%) są również przekonani o bezstronności telewizji publicznej.

Tabela 6

Czy uważa Pan(i), że przed wyborami prezydenckimi telewizja publiczna :	Potencjalne elektoraty*			Niezdeterminowani, czy wziąć udział w wyborach	Niezamierzający głosować
	PO	PiS	SLD		
	w procentach				
– popierała Bronisława Komorowskiego	4	24	9	8	13
– popierała Jarosława Kaczyńskiego	36	7	34	15	13
– nie popierała żadnego z tych kandydatów	31	53	44	47	31
Trudno powiedzieć	28	16	13	30	36
Nie oglądała(a)m programów tej telewizji	1	0	0	0	7

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych. Wyniki przedstawiono tylko dla tych partii politycznych, na które badani najczęściej deklarowali chęć głosowania

★

★

★

Jak przewidywali komentatorzy polityczni, okoliczności, w jakich ogłoszony został termin wyborów prezydenckich, miały wpływ na ton kampanii. Zdecydowana większość społeczeństwa oceniła ją jako spokojną i nieagresywną. Jednocześnie według połowy Polaków była ona mało rzeczowa i nie poruszała ważnych tematów.

⁴ Zob. komunikat CBOS „Rola telewizji w czasie kampanii wyborczej”, listopad 2007.

W społecznej ocenie w debatach telewizyjnych lepiej zaprezentował się Bronisław Komorowski niż Jarosław Kaczyński, ale jedna czwarta ankietowanych uznała, że obaj wypadli tak samo.

Istotnym tematem kampanii wyborczej okazała się kwestia niezależności telewizji publicznej. Chociaż do misji TVP należy dokonywanie „bezzstronnej analizy wydarzeń”⁵, o jej neutralności przekonanych jest niespełna 40% badanych. O stronniczość obwiniana jest jednak nie tylko telewizja publiczna, ale również stacje komercyjne (przede wszystkim TVN).

Opracowała
Katarzyna KOWALCZUK

⁵ Telewizja Polska SA „Misja telewizji polskiej SA jako nadawcy publicznego”, Dostępne: http://ww2.tvp.pl/include/docs/2005/01/05/misja_TVP.pdf

A N E K S

Tabela 1

		W niedzielę 27 czerwca i w środę 30 czerwca odbyły się debaty telewizyjne z udziałem kandydatów na urząd prezydenta: Bronisława Komorowskiego i Jarosława Kaczyńskiego. Czy oglądał(a) Pan(i) te debaty?			Liczba osób
		Tak, oglądał(a)m obie te debaty	Tak, oglądał(a)m jedną z nich	Nie, nie oglądał(a)m żadnej z debat	
		%	%	%	
Ogółem		33	20	47	892
Płeć	Mężczyźni	32	23	45	422
	Kobiety	34	17	49	470
Wiek	18-24 lata	16	22	62	120
	25-34	25	20	55	164
	35-44	27	24	49	134
	45-54	25	23	52	161
	55-64	47	17	36	149
	65 lat i więcej	55	13	31	165
Miejsce zamieszkania	Wieś	31	20	50	342
	Miasto do 20 tys.	33	20	46	117
	20-100 tys.	35	21	44	169
	101-500 tys.	34	22	44	144
	501 tys. i więcej mieszk.	38	14	48	120
Wykształcenie	Podstawowe	41	13	46	226
	Zasadnicze zawodowe	25	22	53	227
	Średnie	31	20	49	304
	Wyższe	39	26	35	134
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	37	20	43	65
	Średni personel, technicy	35	15	50	29
	Pracownicy adm.-biurowi	28	20	52	59
	Pracownicy usług	38	12	50	68
	Robotnicy wykwalifikowani	19	24	57	108
	Robotnicy niewykwalifik.	25	24	51	50
	Rolnicy	27	19	54	48
	Pracujący na własny rach.	24	27	49	35
Bierni zawodowo	Renciści	46	14	40	61
	Emeryci	51	17	32	199
	Uczniowie i studenci	14	26	59	69
	Bezrobotni	17	26	57	50
	Gospodynie domowe i inni	34	17	48	51
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	30	21	50	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	28	23	49	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	27	20	53	194
	prywatnym gosp. rolnym	21	23	56	48
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	25	14	61	143
	501-750	37	20	43	127
	751-1000	35	24	41	167
	1001-1500	34	21	45	149
	Powyżej 1500 zł	41	22	38	131
Ocena własnych war. mater.	Złe	32	19	49	132
	Średnie	34	19	47	410
	Dobre	33	20	46	351
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	32	17	51	39
	Raz w tygodniu	39	18	43	413
	1-2 razy w miesiącu	28	22	50	133
	Kilka razy w roku	24	24	52	200
	W ogóle nie uczestniczy	35	16	48	107
Poglądy polityczne	Lewica	38	22	40	163
	Centrum	27	24	49	294
	Prawica	44	20	36	266
	Trudno powiedzieć	22	9	69	169